

Шмиголь Людмила,
викладачка Дитячої музичної школи № 2
імені В. П. Шаповаленка (м. Полтава)

ІНКЛЮЗІЯ В МИСТЕЦЬКІЙ ОСВІТІ

Анотація. В статті окреслюється проблеми інклюзивного навчання в мистецьких навчальних закладах. Представлені закони і постанови, що торкаються цієї проблеми, зазначено статистичні дані.

Ключові слова: інклюзія, мистецька освіта, мета, напрямки.

На сьогодні зростає кількість дітей з певними порушеннями розвитку, які потребують спеціальної допомоги з боку педагогів як спеціальних, такі закладів загальної та позашкільної освіти. Перед освітянською спільнотою постає питання пошуку нових форм, методів і засобів навчання та виховання таких дітей. І в цьому процесі значне місце належить мистецтву. Мистецтво – це важливий засіб профілактики та корекції ряду порушень у дітей з особливими потребами. Воно позитивно впливає на розвиток усіх сенсорних систем, пам'яті та психоемоційної сфери. Тому врахування інклюзивної освіти у закладах мистецтва є актуальним напрямом функціонування сфери освіти і культури.

Інклюзія (від inclusion–включення) – процес збільшення ступеня участі всіх громадян у соціальному житті. Це політика і процес, що дає можливість всім дітям брати участь у всіх програмах.

Інклюзивна мистецька освіта – це система освітніх послуг, що ґрунтується на принципі забезпечення основного права дітей на освіту та права здобувати її за місцем проживання зокрема в умовах мистецької школи.

Враховуючи професійну орієнтацію спеціальної мистецької освіти, питання інклюзії тісно пов'язане з можливостями для подальшої самореалізації у якості професійного митця. Основною метою інклюзивної освіти є якісні зміни в особистому розвитку дітей.

Отже, зазначена організація інклюзивної освіти переконує, що всі діти різні, а заклади освіти та освітня система загалом повинні «підлаштовуватися» під індивідуальні потреби всіх учнів з порушеннями розвитку і без них.

ЮНЕСКО визначає інклюзивне навчання як процес звернення і відповіді на різноманітні потреби учнів через забезпечення їхньої участі в навчанні, культурних заходах і житті громади, та зменшення виключення в освіті та навчальному процесі. Застосування різноманітних методик інклюзивного навчання повинна допомогти дитині, незалежно від її природних даних, проявити себе в музиці, живописі, театрі, відчувати радість творчості, виявити інтерес, скерувати в бік соціальної активності через розвиток музичних здібностей.

Враховуючи це, держава повинна удосконалити власну освітню систему до запровадження задекларованих принципів, що є викликом для сталої системи мистецької освіти, яка набула досить класичного консервативного характеру та орієнтується, перш за все, на виховання майбутнього професіонала в різних видах мистецтва. Особи з особливими освітніми потребами не сприймалися як перспективні здобувачі спеціалізованої мистецької освіти. Єдиним можливим варіантом здобуття освіти для осіб, які мають порушення фізичного чи когнітивного розвитку, були спеціалізовані школи для людей, що мали окремі вади розвитку. Сьогодні ця модель не відповідає дійсності. Тому наша країна впевнено стала на курс модернізації всієї системи освіти, значне місце в якій займають зміни, пов'язані із запровадженням інклюзивного навчання.

Право отримувати освіту у мистецьких навчальних закладах для дітей з особливими потребами нормативно зафіксовано в ряді документів, що розроблялися та затверджувалися останнім часом: Закони України «Про позашкільну освіту» від 22.06.2000 р. N1841-III, «Про освіту» від 05.09.2017 р. N 2145-VIII, «Положення про мистецьку освіту», затверджене наказом МКУ від 09.08.2018 р. N 686, Постанова Кабінету Міністрів України

«Про організацію інклюзивного навчання в закладах позашкільної освіти» від 21. 08. 2019 р. N 779.

Станом на лютий 2021 р. Міністерством культури України проводився моніторинг інформації щодо кількості здобувачів з особливими потребами, що отримують мистецьку освіту в мистецьких школах (в опитуванні брали участь 551 школа). За цими даними відсоток таких здобувачів від загальної кількості склав від 0,95 до 1,75%. Здобувачами мистецької освіти стають переважно особи з порушеннями зору, слуху, опорно-рухового апарату, менше з хворобами нервової системи, інтелектуальними порушеннями, складними порушеннями мовлення та іншими порушеннями розвитку. Загалом, в залежності від населення регіонів, кількість таких учнів мистецьких шкіл варіюється від 40 до 250 учнів в області (мінімальні показники: Тернопільська–42, Миколаївська–46, Луганська–47, максимальні показники: Хмельницька–179, Запорізька–189, Одеська–195, Донецька–200, Дніпропетровська–210, Харківська–255 учнів) загальна кількість в країні (5 регіонів не брали участь в опитуванні) 2000 учнів на рік. Враховуючи це, гостро стоїть питання щодо підготовки та перепідготовки викладацьких педагогічних кадрів мистецької школи для роботи з такими учнями в закладах передвищої та вищої освіти. Треба зазначити, що мистецька школа, маючи у своєму штаті кваліфікованих спеціалістів, може виконувати реабілітаційні завдання для дітей з порушеннями розвитку та поведінки, широко застосовуючи спеціальні види допомоги, насамперед, арттерапію, музикотерапію (інструментальну, вокальну) танцювальну терапію, які сприяють сенсорному розвитку, диференціації сприймання, повільної уваги, комунікації, мовлення дітей.

Перелік аспектів впровадження інклюзивної мистецької освіти є широким та не вичерпує зазначених питань, але актуальність цих проблем потребує широкого обговорення у фаховому середовищі та впровадження конкретних організаційних кроків, які укріплюють її «де юре» у ситуації, яка вже складається «де факто».

Список використаних джерел

1. Антонова-Турченко О. Музична психотерапія. Посібник-хрестоматія. К. : ІЗМН. 1997. 260 с.
2. Колупажва А. А. Інклюзивна освіта : реалії та перспективи. Монографія. Київ : СамітКнига, 2009. 272 с.
2. Колупаєва А. А., Єфімова С. М. Вступ до інклюзивної освіти : навч. курс. Київ : Науковий світ. 2010. 20 с.
3. Куришев Є. В., Куришева Л. К. Теорія та практика музично-естетичного виховання за системою К. Орфа. К. : ІОСДОУ, 1994. 242 с.

Шніцер Лідія,
викладачка вищої категорії
КЗПСО «Мистецька школа № 5 м. Одеси»
(м. Одеса)

ВІКОВІ ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ ГОЛОСОВОГО АПАРАТУ УЧНІВ

Анотація. У статті схарактеризовано особливості розвитку дитячих голосів у певні вікові періоди розвитку, розкрито принципи роботи над вокально-хоровими навичками.

Ключові слова: учні, голосовий апарат, розвиток, мутація, особливості, навички.

Постановка проблеми. Для розвитку та виховання дитячих голосів вчителю необхідно знати співацькі можливості школярів, оскільки, наприклад, у шестирічного учня вони невеликі у зв'язку з ще несформованим співацьким апаратом. Основні частини голосового апарату, що беруть участь у співочому процесі, – це органи дихання (легені, трахея, бронхи, вдихальні та видихальні м'язи), органи звукоутворення (гортань з хрящами, м'язами та голосові зв'язки) та артикуляційний апарат (надставна труба: глотка, надгортанник, носова та ротова порожнини, язик, м'яке піднебіння з маленьким язичком, щелепи, губи, лобні пазухи).